

แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม

เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

Motivation in Dhamma Pracetice of Buddhists at Wat Thongnaim,
Nongkhaem District, Bangkok

¹พระมหาพุทธสรณ์ ชัยสมบัติ, ²สุวิญ รักษัตย์ และ ³พระมหาวิโรจน์ คุตตวิโร

¹Phramaha Phutason Chaisombat, ²Suwin Raksat and ³Phramaha Wirot Khuttawiro

¹²³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

¹²³ Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Thailand

¹Corresponding Author's E-mail: Phouthasone997@gmail.com

¹Tel. 080-371-4149

Received August 15, 2024; Revised December 15, 2024; Accepted December 26, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนวัดทองเนียมฯ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนวัดทองเนียมฯ กลุ่มตัวอย่าง 130 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ Scheffe (Post Hoc)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนวัดทองเนียมฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความต้องการความสุขและความสงบใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ ด้านที่พักอาศัย ($\bar{X} = 4.18$) ส่วน ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.09$) ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบข้อมูลแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนวัดทองเนียมฯ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรมต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนวัดทองเนียมฯ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ข้อเสนอแนะแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนวัดทองเนียมฯ เรื่องการใช้เครื่องมือสื่อสารในช่วงเวลาที่ปฏิบัติธรรม พระวิทยากรมีจำนวนไม่เพียงพอในการดำเนินงาน และยังไม่หลากหลาย การติดตั้งเครื่องปรับอากาศบริเวณสถานที่ปฏิบัติที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสบายในขณะที่ปฏิบัติเนื่องจากมีอุณหภูมิที่เหมาะสมยังไม่มากพอ ยังไม่มีความพร้อมเรื่องของสถานที่พักของผู้ปฏิบัติและห้องน้ำ

คำสำคัญ: แรงจูงใจ, การปฏิบัติธรรม, พุทธศาสนิกชน

Abstract

The purpose of this article was: 1) to study the motivation for practicing Dhamma of Buddhists at Wat Thong Niam, Nong Khaem District, Bangkok; 2) to compare the motivation for practicing Dhamma of Buddhists at Wat Thong Niam; 3) to study suggestions regarding the motivation for practicing Dharma among Buddhists at Wat Thong Niam. The sample group was 130 people. The instrument used was a questionnaire. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The analysis of mean differences for pairs was done using Scheffe's method (Post Hoc).

The research results found that: 1) the motivation data for practicing Dhamma of Buddhists at Wat Thong Niam were at a high level overall (= 3.86). When considering each aspect, it was found that the need for happiness and peace of mind had the highest mean (= 4.33), followed by the aspect of accommodation (= 4.18), and the need for security and safety had the lowest mean (= 3.09), respectively. 2) The results of the comparison of the motivation data for practicing Dhamma of Buddhists at Wat Thong Niam with different genders, ages, education levels, and experiences in practicing Dhamma showed that the motivation for practicing Dhamma of Buddhists at Wat Thong Niam was not significantly different at the .05 level. 3) Suggestions for the motivation for practicing Dhamma of Buddhists at Wat Thong Niam regarding the use of communication tools during the practice, the number of monks who are lecturers is not sufficient for the operation and there is not a variety, the installation of air conditioners in the practice area that make the practitioners comfortable during the practice because the temperature is not suitable enough, and the preparation of the practitioners' accommodation and bathrooms are not yet complete.

Keywords: Motivation, Dhamma Practice, Buddhism

บทนำ

การเผยแผ่การปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในประเทศไทยนั้น ได้มีการเผยแผ่อย่างต่อเนื่องซึ่งในสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งมีความสับสนวุ่นวาย อันเนื่องมาจากความเจริญทางด้านวัตถุ ทำให้ชีวิตถูกบีบคั้นด้วยความทุกข์เร่าร้อน กระวนกระวาย หวั่นกลัว หวาดระแวง เกิดความเบื่อหน่าย หรือคับข้องใจติดขัดในรูปใดรูปหนึ่งอยู่ตลอดเวลาไม่อาจเบิกบานได้บริสุทธิ์สิ้นเชิง ซึ่งทำให้พุทธศาสนิกชนพยายามที่จะหนีความชั่วทั้งหลายที่มนุษย์เองเป็นผู้ก่อ โดยหันเข้ามาแสวงหาทางพ้นทุกข์มากขึ้น ซึ่งบรรดาศาสดาของลัทธิและศาสนาต่างๆ พยายามคิดค้นและวางหลักไว้สำหรับให้มนุษย์ปฏิบัติเพื่อสร้างสันติสุขให้แก่โลกโดยให้มนุษย์ทำแต่ความดี และเว้นจากความชั่วทั้งหลาย ในทางพระพุทธศาสนาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงสอนหลักธรรมที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ เรื่องทุกข์ และการดับทุกข์

ปัจจุบันนี้มีสำนักปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาเกิดขึ้นมากมายหลายแห่ง แต่ละแห่งนั้นมีพุทธศาสนิกชนให้ความสนใจเข้าร่วมปฏิบัติธรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันเฉลิมพระเกียรติในช่วงระยะแรกๆ มีเป็นจำนวนมาก 100 – 150 คน ต่อมาผู้ที่เข้ามาปฏิบัติเริ่มลดน้อยลงเป็นลำดับ ขณะปัจจุบันมีประมาณ 60 – 80 คน เหตุผลที่ผู้มาปฏิบัติธรรมลดน้อยลง น่าจะมีปัจจัยเป็นเหตุในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่พุทธศาสนิกชนเข้ามาปฏิบัติธรรม เช่น ทางสิ่งแวดล้อม ทางด้านการสื่อสาร การบอกเล่าจาก

บุคคลที่รู้จัก การประชาสัมพันธ์หรือการรู้จักผู้สอน ชื่อเสียงของวัดศรัทธาความเชื่อ และการเสียสละในเรื่องของเวลาเป็นต้น

วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เป็นวัดหนึ่งที่มีอุบาสกอุบาสิกา และประชาชนทั่วไป ได้ให้ความสำคัญและสนใจเข้าปฏิบัติธรรมเพื่อขัดเกลาจิตใจตนเองให้ใสสว่างและเบิกบานด้วยการปฏิบัติธรรมที่ประกอบด้วยการสวดมนต์ การแผ่เมตตา และการปฏิบัติสมาธิกรรมฐาน โดยปฏิบัติตามหลักสูตรของวัดคือ 3 วัน 2 คืน ทุกเทศกาลวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญของชาติ ในรูปแบบของการปฏิบัติธรรมเน้น “พุทธโอ” ตามแนวทางของครูบาอาจารย์สายวัดป่าภาคอีสาน ซึ่งมีครูบาอาจารย์หลายรูปที่เมตตาแนะนำให้ข้อคิดหลักธรรมที่วัดทองเนียม เช่น หลวงตามหาบัว ญาณสมปนโน, หลวงปู่ท่อน ญาณธโร, หลวงพ่อสมศักดิ์ ปณฺธิโต, หลวงปู่ บุญมา คมภิรมมโม, หลวงปู่สนธิ์ อนาลโย, หลวงพ่ออุทัย สิริธโร, หลวงปู่ทอง จนทสิริ, หลวงปู่ไม อินทสิริ, หลวงพ่อสุธรรม สุธมโม เป็นต้น สาเหตุสำคัญที่ทำให้คนเข้ามาปฏิบัติธรรมที่วัดทองเนียมคือ หลวงพ่อเจ้าอาวาสที่เปี่ยมไปด้วยความเมตตากรุณา และเอื้ออาทรต่อทุกคนที่เข้ามา ความเมตตาใหญ่หลวงของหลวงพ่อก็มองเห็นได้ง่าย คือการที่หลวงพ่อก็ได้ทำให้วัดทองเนียมเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของคนทุกคนทุกอาชีพ ทุกฐานะในสังคม และเป็นวัดที่มีความสปปายะ (สปปายะ 7) ได้แก่ ด้านที่พักอาศัย, ด้านอาหาร, ด้านบุคคล, และด้านอิริยาบถ ซึ่งสอดคล้องกับกฎระเบียบในการขอตั้งสถานที่ปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดของมหาเถรสมาคม (มหาเถรสมาคม, 2543) ที่เน้นหลักสปปายะ 7 คือ ด้านสถานที่ ด้านวิทยาการ และแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมเป็นหลัก

ดังนั้นผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษารื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ว่ามีแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมมากน้อยเพียงใดที่ทำให้พุทธศาสนิกชนมาปฏิบัติธรรมที่วัดทองเนียม เพื่อให้ทราบความต้องการที่เป็นแรงจูงใจเข้ามาปฏิบัติ จนส่งผลต่อจำนวนของผู้มาปฏิบัติมากขึ้นและนำไปปรับปรุงการปฏิบัติธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนวัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชนวัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร” ระเบียบวิธีวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) ใช้แบบสอบถาม และเพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์

ประชากรศึกษา ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พุทธศาสนิกชนที่เข้าปฏิบัติธรรมในวัดทองเนียม แขวงหนองแขม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำนวน 130 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากการสัมภาษณ์ ได้แก่ ผู้บริหารของวัดทองเนียม ตำแหน่งเจ้าอาวาส 1 ท่าน และผู้เข้าปฏิบัติธรรม จำนวน 4 คน วิธีการสุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

การสร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองนึยม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร และแบบมีโครงสร้าง (Structured interview) มีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสัมภาษณ์กลุ่มประชากรผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความครอบคลุมตามขอบข่ายของเนื้อหาโดยการหาดัชนี IOC ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามทุกข้อตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสัมภาษณ์กับจุดประสงค์โดยใช้สูตร CVI (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540) เพื่อหาผลรวมของคะแนน ในแต่ละข้อของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ถ้าข้อใด มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.50 ขึ้นไป

กระบวนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เสนอแจ้งความประสงค์ต่อเจ้าอาวาส วัดทองนึยม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามกับประชากรศึกษา พุทธศาสนิกชน จำนวน 130 ชุด ด้วยตนเอง ใช้เวลาเก็บข้อมูลภายใน 1 เดือน และได้รับแบบสอบถามกลับมาทุกชุด ในการให้สัมภาษณ์ ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสัมภาษณ์ ตามที่กำหนดไว้ นำข้อมูลที่ได้นำมารวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ และเรียบเรียงข้อมูลตามวัตถุประสงค์เพื่อ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองนึยม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ตามตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม ต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการทดสอบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการ ONEWAY ANOVA ใช้วิธีของ Scheffe (Post Hoc) เมื่อพบข้อแตกต่างเป็นรายคู่ ในการวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ คำนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) วิเคราะห์เชิงทฤษฎี ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบข้อค้นพบ สังเคราะห์ และบูรณาการผลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำเสนอโดยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	37	
	หญิง	93	28.46
			71.54
อายุ	20-29 ปี		
	30-39 ปี	13	10.00
	40-49 ปี	12	9.23
	50-59 ปี	23	17.69
	60 ปีขึ้นไป	48	36.92
		34	26.15
ระดับการศึกษา			

ประถมศึกษา		
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	39	30.00
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า	34	26.15
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	18	13.85
	39	30.00
ประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม		
1-5 ครั้ง		
6-10 ครั้ง	72	55.38
มากกว่า 10 ครั้ง ขึ้นไป	31	23.85
	27	20.77
รวม	130	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้เข้าปฏิบัติธรรม ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม เมื่อจำแนกตามเพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 71.54 และเป็นเพศชาย มีจำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 28.46

เมื่อจำแนกตามอายุ ส่วนใหญ่มีอายุ 50-59 ปี มีจำนวนมากที่สุด 48 คน คิดเป็นร้อยละ 36.92 รองลงมาคือ มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 26.15 อายุ 40-49 ปี มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 17.69 อายุ 20-29 ปี มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และมีอายุ 30-39 ปี มีจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 9.23

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 รองลงมาคือมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า มีจำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 26.15 และมีการศึกษาระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า มีจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.85

เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม 1-5 ครั้ง มีจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 55.38 รองลงมาคือมีประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม 6-10 ครั้ง มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 23.85 และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม มากกว่า 10 ครั้ง ขึ้นไปมีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 20.77

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองนึ้ม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

การปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองนึ้ม	ระดับแรงจูงใจ		
	$\bar{X}$	<i>S.D.</i>	แปลผล
ด้านความต้องการความสุขและความสงบใจ	4.33	0.62	มาก
ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย	3.09	0.96	ปานกลาง
ด้านที่พักอาศัย	4.18	0.59	มาก
ด้านอาหาร	3.57	0.95	มาก
ด้านบุคคล	3.95	0.69	มาก
ด้านอิริยาบถ	4.05	0.68	มาก
รวม	3.86	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองนึ้ม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความ

ต้องการความสุขและความสงบใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.33$) รองลงมาคือ ด้านที่พักอาศัย ($\bar{X} = 4.18$) ส่วน ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.09$)

3. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ ต่างกัน พบว่า ผู้เข้าปฏิบัติธรรม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรมต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยรวม และทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า สถานที่ปฏิบัติควรมีความสะอาด เงียบสงบ ร่มรื่น ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก, มีอาคารหรือศาลาปฏิบัติธรรมที่เป็นสัปปายะสามารถให้ผู้ปฏิบัติธรรมนั่งฟังการบรรยายธรรมและฝึกปฏิบัติ วิปัสสนากัมมัฏฐานได้อย่างไม่แออัด การติดตั้งเครื่องปรับอากาศบริเวณสถานที่ปฏิบัติที่ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติเกิดความสบายในขณะที่ปฏิบัติเนื่องจากมีอุณหภูมิที่เหมาะสม, มีที่พัก ห้องน้ำ ห้องสุขาที่สะอาด จำนวนเพียงพอ และแยกตามเพศของผู้ใช้ ควรจัดทำแผนปฏิบัติการจัดปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ ที่แยกเป็นสัดส่วนออกจากภารกิจด้านอื่น ๆ ของวัด พระวิทยากรควรมีความหลากหลายเลือกใช้แนวทางและคำสอนที่มีความเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับผู้ปฏิบัติทุกเพศ ทุกวัย และมีการบรรยายธรรมสอดแทรก โดยยกตัวอย่างในการอธิบายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถที่จะเข้าใจได้ง่ายขึ้นเพื่อเป็นการทำให้ผู้ปฏิบัติรู้สึกว่าการปฏิบัติธรรมไม่ใช่ของยากเกินกว่าที่จะเข้าใจ และจะช่วยให้ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการที่จะมาปฏิบัติธรรม การคัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการที่จะมาสอนและบรรยายธรรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชนผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง การกำหนดช่วงระยะเวลาที่มีความเหมาะสม คือ ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป และมีการกำหนดรูปแบบอริยาบถของกิจกรรมสลับกันเป็นการทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกไม่เหนื่อยล้า และยังช่วยลดอาการเวทนาที่เกิดจากการปวดเมื่อยตามจุดต่าง ๆ เนื่องจากการนั่งเป็นเวลานาน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ดังนี้

ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก อภิปรายผลได้ว่า สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรมของวัดทองเนียม เป็นสถานที่ร่มรื่นสะอาด มีต้นไม้ให้ความร่มเย็นเย็นให้อยู่กับธรรมชาติ วัดค่อนข้างมีความสะอาด สงบร่มรื่น มีความสัปปายะดี และทางวัดได้แยกเป็นสัดส่วนถือว่าเหมาะสมเพราะทางวัดมีความสงบ สะอาด ร่มรื่น มีความสัปปายะ จึงเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้คนทั้งหลายเกิดแรงจูงใจในการอยากมาปฏิบัติธรรมที่วัดทองเนียม มีการคัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการที่จะมาสอนและบรรยายธรรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชนผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แนะนำการปฏิบัติธรรมได้เป็นอย่างดีคำสอนตามแนวทางของพระพุทธศาสนาโดยมีการเลือกใช้ธรรมะและภาษาที่มีความเข้าใจง่าย คือ เป็นภาษาที่ไม่เป็นทางการมากเกินไปประกอบกับการอธิบายขยายความจึงทำให้ฟังแล้วเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระภุมรินทร์ ตรีภพอารักษ์, 2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจต่อสำนักปฏิบัติธรรมประจำกรุงเทพมหานคร แห่งที่ 37 ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจที่มีต่อสำนักปฏิบัติ

ธรรมประจำ กรุงเทพมหานคร แห่งที่ 37 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระปณิธิ กิตติธโร (ตันติธนาธร), 2560) ได้ศึกษาเรื่อง “แรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนา ภาวนา วัดประดับ จังหวัดสิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า บุคคลเป็นที่สบายอาหารเป็นที่สบายอิริยาบถเป็นที่สบายที่พักอาศัยสบายและ ความต้องการทางสังคมและความรักอยู่ในระดับมาก ส่วนความต้องการสร้างความประจักษ์ตน ความต้องการ ความมั่นคงและปลอดภัย และความต้องการได้รับเกียรติและภาคภูมิใจอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม ต่างกัน ดังนี้

1) จากสมมติฐานของการวิจัยที่ว่า พุทธศาสนิกชนผู้เข้าปฏิบัติธรรม ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรมต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรม ณ วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรม ของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ ในการปฏิบัติธรรมต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยรวม และทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยไม่ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อภิปรายได้ว่า เพราะพฤติกรรมความเป็นอยู่ของสังคมไทยนั้น แม้ว่าสังคม ปัจจุบันจะเปลี่ยนไปแต่โดยส่วนใหญ่ประชาชนมีความใกล้ชิดกับวัด การปฏิบัติธรรมก็เพื่อทำให้เกิดสติ ปัญญา มีความระลึกได้ จนเห็นสามัญลักษณ์คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้อย่างชัดเจน มีความรู้ความเข้าใจสภาวะที่ เกิดขึ้นนั้นตามความเป็นจริง และกำจัดทุกข์ทั้งปวงได้อย่างสิ้นเชิง ซึ่งเป็นการเข้าถึงสุขที่ยั่งยืนพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นเรื่องการพ้นทุกข์ และสอนให้รู้จักทุกข์และวิธีการดับทุกข์ ให้พ้นจากอวิชชา หรือความไม่รู้จักความจริงใน ธรรมชาติ อันเป็นเหตุให้เกิดทุกข์จากกิเลสทั้งปวง คือ ความโลภ ความโกรธ ความหลง เน้นการศึกษาทำความเข้าใจ การโยนิโสมนสิการด้วยปัญญา และพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริง เห็นเหตุผลว่า เพราะสิ่งนี้สิ่งนี้จึงมี จนเห็น ตามความเป็นจริงว่าสรรพสิ่งในธรรมชาติเป็นไปตามกฎพระไตรลักษณ์ และสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกฎแห่ง กรรม ทำให้แรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระภุมรินทร์ ตรีภพอารักษ์, 2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความ พึงพอใจต่อสำนักปฏิบัติธรรมประจำกรุงเทพมหานคร แห่งที่ 37 ผลการศึกษพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจที่มี ต่อสำนักปฏิบัติธรรมประจำ กรุงเทพมหานคร แห่งที่ 37 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุด คือ ด้านวิทยากร รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาสาระตามลำดับ 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจที่มีต่อสำนัก ปฏิบัติธรรมประจำ กรุงเทพมหานคร แห่งที่ 37 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า สถานภาพส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการปฏิบัติธรรม มีผลทำให้ความพึงพอใจที่มีต่อสำนัก ปฏิบัติธรรมประจำกรุงเทพมหานคร แห่งที่ 37 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารควรรักษามาตรฐานความสะอาด เงียบสงบ ร่มรื่น ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก มีอาคารหรือศาลาปฏิบัติธรรมที่เป็นสัปปายะสามารถให้ผู้ปฏิบัติธรรมนั่งฟังการบรรยายธรรมและฝึกปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานได้อย่างไม่แออัด

2. ผู้บริหารควรจัดทำแผนปฏิบัติการจัดปฏิบัติธรรมโดยเฉพาะ โดยคัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการที่จะมาสอนและบรรยายธรรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชนผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3. ผู้บริหารวัดควรมีการอบรมพัฒนาให้พระวิทยากรมีความหลากหลายเลือกใช้แนวทางและคำสอนที่มีความเข้าใจง่ายเหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติทุกเพศ ทุกวัย และมีการบรรยายธรรมสอดแทรก โดยยกตัวอย่างในการอธิบายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถที่จะเข้าใจได้ง่าย

4. ควรมีแผนการกำหนดช่วงระยะเวลาที่มีความเหมาะสม คือ ไม่มากและไม่น้อยจนเกินไป และมีการกำหนดรูปแบบอริยาบถของกิจกรรมสลับกันเป็นการทำให้ผู้ปฏิบัติเกิดความรู้สึกไม่เหนื่อยล้า และยังช่วยลดอาการเวทนาที่เกิดจากการปวดเมื่อยตามจุดต่าง ๆ เนื่องจากการนั่งเป็นเวลานาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์จากการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

2. ควรศึกษาวิจัยปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

3. ควรศึกษาวิจัยแนวโน้มของผู้ปฏิบัติที่จะเข้าร่วมการปฏิบัติธรรมของพุทธศาสนิกชน วัดทองเนียม เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

สรุป

สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรมของวัดทองเนียม เป็นสถานที่ที่ร่มเย็นสถานที่ มีต้นไม้ให้ความร่มเย็นเน้นให้อยู่กับธรรมชาติ วัดค่อนข้างมีความสะอาด สงบร่มรื่น มีความสัปปายะดี และทางวัดได้แยกเป็นสัดส่วนถือว่าเหมาะสมเพราะทางวัดมีความสงบ สะอาด ร่มรื่น มีความสัปปายะ จึงเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้คนทั้งหลายเกิดแรงจูงใจในการอยากมาปฏิบัติธรรมที่วัดทองเนียม มีการคัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการที่จะมาสอนและบรรยายธรรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชนผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องแนะนำการปฏิบัติธรรมได้เป็นอย่างดีคำสอนตามแนวทางของพระพุทธศาสนาโดยมีการเลือกใช้ธรรมะและภาษาที่มีความเข้าใจง่าย คือ เป็นภาษาที่ไม่เป็นทางการมากจนเกินไปประกอบกับการอธิบายขยายความจึงทำให้ฟังแล้วเข้าใจ

ด้านความต้องการความสุขและความสงบใจ การปฏิบัติธรรม สามารถทำให้จิตใจสงบ เย็นสบาย การปฏิบัติธรรมทำให้เกิดบุญกุศลและส่งเสริมให้ชีวิตดีขึ้นทำให้มีความภาคภูมิใจ การปฏิบัติธรรมก็เพื่อทำให้เกิดสติ ปัญญา มีความระลึกได้ จนเห็นสามัญลักษณ์คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ได้อย่างชัดเจน มีความรู้ความเข้าใจสภาวะที่เกิดขึ้นนั้นตามความเป็นจริง และกำจัดทุกข์ทั้งปวงได้อย่างสิ้นเชิง ซึ่งเป็นการเข้าถึงสุขที่ยั่งยืน

ด้านความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย การทำสมาธิเน้นการศึกษาทำความเข้าใจ การโยนิโสมนสิการด้วยปัญญา และพิสูจน์ทราบข้อเท็จจริง เห็นเหตุผลว่า เพราะสิ่งนี้มีสิ่งนี้จึงมี จนเห็นตามความเป็นจริงว่าสรรพสิ่งในธรรมชาติเป็นไปตามกฎพระไตรลักษณ์ และสัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรมจะช่วยให้มีความสุขกับการใช้ชีวิตในการทำงานและช่วยทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องทำให้มีสติมากขึ้นกระทั่งแสดงผล

ที่ได้ออกมาสู่หมู่คณะคนรอบข้าง มีเมตตาธรรม ไม่ให้ร้ายให้โทษต่อกัน มีศีล 5 เป็นเครื่องอภิบาลปกปักรักษาตัวเอง

ด้านที่พักอาศัย สถานที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรมของวัดทองเนียม เป็นสถานที่ร่มเย็นสถาน มีต้นไม้ให้ความร่มเย็นเน้นให้อยู่กับธรรมชาติ วัดค่อนข้างมีความสะอาด สงบร่มรื่น มีความสัปปายะดี และทางวัดได้แยกเป็นสัดส่วนถือว่าเหมาะสมเพราะทางวัดมีความสงบ สะอาด ร่มรื่น มีความสัปปายะ จึงเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้คนทั้งหลายเกิดแรงจูงใจในการอยากมาปฏิบัติธรรมที่วัดทองเนียม

ด้านบุคคล วัดทองเนียมนี้ได้มีการคัดเลือกพระภิกษุที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมในการที่จะมาสอนและบรรยายธรรมให้ความรู้แก่พุทธศาสนิกชนผู้ปฏิบัติธรรมเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง แนะนำการปฏิบัติธรรมได้เป็นอย่างดีคำสอนตามแนวทางของพระพุทธศาสนาโดยมีการเลือกใช้ธรรมะและภาษาที่มีความเข้าใจง่าย คือ เป็นภาษาที่ไม่เป็นทางการมากจนเกินไปประกอบกับมีการอธิบายขยายความจึงทำให้ฟังแล้วเข้าใจ

ด้านอาหาร ผู้ปฏิบัติโดยส่วนมากแล้วไม่ได้มีความมุ่งมั่นเกี่ยวกับอาหารเป็นสำคัญ คนที่มาส่วนมากล้วนแล้วแต่ตั้งใจมาปฏิบัติธรรม มาเพื่อเสียสละ คือ การให้ทาน และมาเพื่อพัฒนาจิตใจ คือ มารักษาศีล ฟังธรรม แต่ถึงอย่างไรอาหารและเครื่องดื่มที่ทางวัดทองเนียมจัดเตรียมไว้ให้มีความเหมาะสมและยังมีเหลือแบ่งปันชาวบ้านด้วย

ด้านอิริยาบถ วัดทองเนียมมีการกำหนดช่วงระยะเวลาของกิจกรรมการสวดมนต์ การเดินจงกรม การนั่งสมาธิ ที่เหมาะสม เพราะการเปลี่ยนอิริยาบถในการปฏิบัติเพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรมได้กำหนดสติ มีสมาธิในทุกอิริยาบถ ถือว่าเป็นการผ่อนคลาย ไม่เน้นในอิริยาบถใดหนึ่ง ก็ถือว่ามีความเหมาะสมต่อผู้มาปฏิบัติธรรมอยู่ และผู้ปฏิบัติธรรมทั่วไปนั้น ทางวัดก็มีกิจกรรมการสวดมนต์ นั่งสมาธิ เจริญจิตตภาวนาเป็นปกติเข้า-เย็น ทุก ๆ วัน

เอกสารอ้างอิง

- พระปณิธิ กิตติธโร (ตันติธนาธร). (2560). แรงจูงใจของพุทธศาสนิกชนในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนา วัดประดู่จังหวัดสิงห์บุรี(วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระภูมินทร์ ตรีภพอารักษ์. (2559). ความพึงพอใจต่อนักปฏิบัติธรรมประจำกรุงเทพมหานครแห่งที่ 37 (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสยาม.
- มหาเถรสมาคม. (2543). ระเบียบมหาเถรสมาคม ว่าด้วยการจัดตั้งสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัด พ.ศ. 2543. ค้นเมื่อ 5 พฤษภาคม 2567, จาก http://www.mahabunhome.com/rb_ms_patibata_center.pdf.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สงศรี ชมพูนุท. (2559). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย